

Zadeva C-96/24**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča****Datum vložitve:**

6. februar 2024

Predložitveno sodišče:

Sąd Najwyższy (Poljska)

Datum predložitvene odločbe:

11. januar 2024

Vlagatelj predloga:

X.Y.

Predmet postopka v glavni stvari

Predlog zagovornika sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) v zadevi v zvezi s preizkusom, ali drug sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki je bil določen za člana senata, ki obravnava zadevo v zvezi z dovoljenjem za začetek kazenskega pregona zoper sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti.

Predmet in pravna podlaga vprašanj za predhodno odločanje

Skladnost preizkusa neodvisnosti in nepristranskosti sodnika, kot je določen v nacionalnem pravu, s pravom Unije, zlasti s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 47, prvi in drugi odstavek, Listine Evropske unije o temeljnih pravicah – Vprašanja, predložena na podlagi člena 267 PDEU.

Vprašanja za predhodno odločanje

I. Ali je treba člen 19(1), drugi pododstavek, Pogodbe o Evropski uniji v povezavi s členom 47[, prvi in drugi odstavek,] Listine Evropske unije o temeljnih pravicah razlagati tako, da

1. mora nacionalni Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) v posebnem postopku, ki ga je zainteresirana stranka začela s predlogom za izvedbo preizkusa, ali sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki je bil določen za člana senata, ki obravnava zadevo v zvezi z dovoljenjem za začetek kazenskega pregona zoper sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, po uradni dolžnosti preveriti, ali je senat, ki je bil (za odločanje v zadevi v zvezi z dovoljenjem za začetek kazenskega pregona zoper sodnika) z žrebom določen izmed vseh sodnikov Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), „z zakonom predhodno ustanovljeno“ sodišče, če se z nacionalnim pravom zahteva le preverjanje sodniških atributov neodvisnosti in nepristranskosti;

2. v primeru, če je bil predlog za izvedbo preizkusa, ali sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, utemeljen na očitku, da je bil ta sodnik na to mesto imenovan v (z bistvenega vidika) nepravilnem postopku imenovanja, v razpravnem senatu petih sodnikov, ki so izžrebani izmed vseh sodnikov Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ne smejo sodelovati sodniki Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki so bili imenovani v enakem nepravilnem postopku imenovanja, ker takšne sestave Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) ni mogoče šteti za z zakonom predhodno ustanovljeno neodvisno in nepristransko sodišče;

3. v primeru, če v zadevi v zvezi s preizkusom, ali sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki je bil imenovan v senat (ki odloča v zadevi v zvezi z dovoljenjem za začetek kazenskega pregona zoper sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče)), izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, stranka dokaže, da določeni sodni senat zato, ker je bil ta sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) udeležen v (z bistvenega vidika) nepravilnem postopku imenovanja na to sodniško mesto, ne izpolnjuje zahtev za z zakonom predhodno ustanovljeno neodvisno in nepristransko sodišče, za odločitev o predlogu – za izvedbo preizkusa, ali sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti – ni več potrebna presoja delovanja tega sodnika po njegovem imenovanju na sodniško mesto in narave zadeve (v zvezi z dovoljenjem za začetek kazenskega pregona zoper sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče)), ki se zahteva v skladu z nacionalnim pravom, in se zato predloga za izvedbo preizkusa, ali sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, ne sme zavrniti zgolj zato, ker vlagatelj predloga ni dokazal, da sta zaradi delovanja tega sodnika po njegovem imenovanju njegova neodvisnost in samostojnost vprašljivi[?]

- Če je odgovor na vprašanje iz točke I, podtočka 2, pritrdilen:

II. Ali je treba člen 19(1), drugi pododstavek, Pogodbe o Evropski uniji v povezavi s členom 47[, prvi in drugi odstavek,] Listine Evropske unije o temeljnih pravicah razlagati tako, da

sodnik, ki je član senata, ki odloča v zadevi v zvezi s preizkusom, ali sodnik (ki je bil določen za obravnavanje zadeve v zvezi z dovoljenjem za začetek kazenskega

pregona zoper sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče)) izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, lahko – prvič – vložil predlog, naj se iz razpravnega senata izloči drug sodnik (drugi sodniki), ki je bil izžreban izmed vseh sodnikov Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) in ki je bil na mesto sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) imenovan v (z bistvenega vidika) nepravilnem postopku imenovanja, zaradi česar sodišča z njegovo (njihovo) udeležbo ni mogoče šteti za z zakonom ustanovljeno neodvisno in nepristransko sodišče, ter – drugič – zahteva, da tega predloga ne obravnava sodnik, ki je bil na mesto sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) prav tako imenovan v takem nepravilnem postopku imenovanja[?]

III. Če predlog iz točke II (s sklepom nacionalnega sodišča) ni bil sprejet v obravnavo, ali lahko sodnik, ki je tak predlog vložil, zavrne izvajanje ravnanj v zadevi v zvezi s preizkusom, ali sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, ali pa bi moral sodelovati pri izdaji odločbe in odločitev o morebitnem izpodbijanju te odločbe zaradi kršitve pravice stranke, da zadevo obravnava sodišče, ki izpolnjuje zahteve iz člena 19(1), drugi pododstavek, Pogodbe o Evropski uniji in člena 47, [prvi in drugi odstavek], Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, prepustiti stranki?

IV. Ali na nepravilnost oblikovanja celotnega razpravnega senata – v zadevi v zvezi s preizkusom, ali sodnik izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti – v kontekstu člena 19(1), drugi pododstavek, Pogodbe o Evropski uniji in člena 47, [prvi in drugi odstavek,] Listine Evropske unije o temeljnih pravicah vpliva okoliščina, da sta bila v petčlanskem senatu le dva sodnika imenovana v (z bistvenega vidika) nepravilnem postopku imenovanja na mesto sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), to [je,] ali je v takem primeru – glede na to, da v zvezi z večino članov določenega senata problem, da so bili na mesto Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) imenovani v nepravilnem postopku, ni podan – vendarle mogoče nadaljevati postopek in izdati odločbo?

Navedene določbe prava Unije

Pogodba o Evropski uniji: členi 4(3), 6(1), 19(1), drugi pododstavek;

Pogodba o delovanju Evropske unije, člena 2(1) in (2) ter 267;

Listina o temeljnih pravicah, člen 47, prvi in drugi odstavek.

Sodna praksa Sodišča

Sodba z dne 19. novembra 2019, A. K. in drugi (Neodvisnost disciplinskega senata vrhovnega sodišča) (C-585/18, C-624/18 in C-625/18, EU:C:2019:982; v nadaljevanju: sodba A. K.);

Sodba z dne 29. marca 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2013:235);

Sodba z dne 21. decembra 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (nadaljnje opravljanje sodniške funkcije) (C-718/21, EU:C:2023:1015);

Sodba z dne 1. julija 2008, Chronopost in La Poste/UFEX in drugi (C-341/06 in C-342/06, EU:C:2020:375);

Sodba z dne 24. junija 2019, Popławski (C-573/17, EU:C:2017:530);

Sodba z dne 29. julija 2019, Torubarov (C-556/17, EU:C:2000:626);

Sodba z dne 22. maja 2003, Connect Austria (C-462/99, EU:C:2015:297);

Sodba z dne 2. junija 2005, Koppensteiner (C-15/04, EU:C:2000:345);

Sodba z dne 6. oktobra 2021, W.Ż. (Senat za izredni nadzor in javne zadeve vrhovnega sodišča – Imenovanje) (C-487/19, EU:C:2021:798);

Sodba z dne 21. decembra 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (nadaljnje opravljanje sodniške funkcije) (C-718/21, EU:C:2023:1015).

Sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice

Sodba z dne 22. julija 2021, Reczkowicz proti Poljski;

Sodba z dne 3. februarja 2022, št. 1469/20, Advance Pharma sp. z o.o. proti Poljski;

Sodba z dne 1. decembra 2020, št. 26374/18, G. Astradsson proti Islandiji;

Sodba z dne 21. junija 2011, Fruni proti Slovaški;

Sodba z dne 6. novembra 2018, Ramos Nunes de Calvarho e SA proti Portugalski;

Sodba z dne 7. maja 2021, št. 4907/18, Xero Flor sp. z o.o. s sedežem na Poljskem proti Poljski;

Sodba z dne 8. novembra 2021, št. 49868/19 in 57511/19, Dolińska-Ficek in Ozimek proti Poljski.

Navedene določbe nacionalnega prava

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (ustava Republike Poljske), člen 45(1);

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (zakon z dne 8. decembra 2017 o vrhovnem sodišču), člani 10(1), 29(4), (5), (6), (8), (9), (10), (15), (17), (18), (21), (24), 22a(1), 26(2), (3), (4), 73(1);

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (zakon z dne 27. julija 2001 o organizaciji splošnih sodišč), člen 128;

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (zakon z dne 6. junija 1997 o zakoniku o kazenskem postopku), členu 30(1) in (2), 41(1m), 42(1), 534(1) in (2)

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 Z ustava z dnia 9. czerwca 2022 r. (zakon z dne 9. junija 2022), ki je začel veljati 15. julija 2022, je bil ponovno spremenjen ustava z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (zakon z dne 8. decembra 2017 o vrhovnem sodišču; v nadaljevanju: u.S.N.). Uvedena je bila možnost, da zainteresirana stranka ali udeleženec v postopku pred Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) vložil predlog za izvedbo preizkusa, ali konkretni sodnik, imenovan v razpravni senat, izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, pri čemer je bilo v členu 29(4) u.S.N. določeno, da okoliščine imenovanja sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) ne morejo biti izključni razlog za izpodbijanje odločbe, izdane ob sodelovanju tega sodnika, ali za utemeljitev dvoma o njegovi neodvisnosti in nepristranskosti. V skladu s členom 29(5) u.S.N. se na zahtevo upravičenca (torej stranke ali udeleženca postopka pred Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče)) lahko opravi preizkus, ali sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, pri katerem se upoštevajo okoliščine njegovega imenovanja in njegovega delovanja po imenovanju, če lahko zaradi tega v okoliščinah dane zadeve pride do kršitve standarda neodvisnosti ali nepristranskosti, ki – ob upoštevanju okoliščin, ki se nanašajo na upravičenca, in narave zadeve – vpliva na izid zadeve. Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) predlog po zaslišanju sodnika, na katerega se predlog nanaša, – razen če zaslihanje ni mogoče ali je zelo oteženo – obravnava na nejavni seji v senatu petih sodnikov, ki se jih na podlagi žreba določi izmed vseh sodnikov Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče). Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) v primeru, če predlogu ugodi, sodnika izloči iz obravnave zadeve. Izločitev sodnika iz sodelovanja v dani zadevi ne more biti razlog za izločitev tega sodnika v drugih zadevah, ki se obravnavajo ob njegovi udeležbi. Zoper sklep, izdan na podlagi obravnave predloga, je mogoča pritožba pri Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki o njej odloči v senatu sedmih sodnikov, izžrebanih izmed vseh sodnikov Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče).
- 2 Zagovornik sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), X.Y., je v zvezi s postopkom v zvezi z dovoljenjem za začetek kazenskega pregona vložil predlog za ugotovitev obstoja pogojev iz člena 29(5) u.S.N. in zahteval izvedbo preizkusa, ali sodnica Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) A.K. izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, ter njeno izločitev iz obravnave zadeve v zvezi s tem sodnikom.
- 3 V utemeljitvi predloga je bilo navedeno, da je bila sodnica Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) A.K. s sklepom predsednika Republike Poljske z dne

10. oktobra 2018 – na podlagi predhodnega predloga za imenovanje, zajetega v odločbi št. 331/2018 z dne 29. avgusta 2018, ki jo je sprejel Krajowa Rada Sądownictwa (nacionalni sodni svet; v nadaljevanju: KRS), oblikovan v skladu s postopkom, opredeljenim z določbami ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (zakon z dne 8. decembra 2017 o spremembi zakona o nacionalnem sodnem svetu in nekaterih drugih zakonov; v nadaljevanju: novela z dne 8. decembra 2017) – imenovana za sodnico Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče). Nepravilnost oblikovanja sestave KRS je temeljni problem poljskega sodstva in glavni vir očitkov, ki so jih evropska sodišča oblikovala glede razpravnih senatov, ki vključujejo sodnike, imenovane po letu 2018. V predlogu je bilo opozorjeno tudi na značilno izjavo te sodnice v medijih, v kateri je ob razlikovanju med tako imenovanimi „starimi“ in „novimi“ sodniki poudarila, da se tako imenovani „stari sodniki“ „obnašajo nekultivirano, neelegantno, na način, ki se roga dostojanstvu sodnika“.

- 4 V petčlanski senat, ki naj bi odločal v zvezi s tako imenovanim preizkusom neodvisnosti in samostojnosti, sta bila med drugim izžrebana sodnika Z.B. (civilni oddelek) in A.S. (oddelek za izredni nadzor in javne zadeve). Zgoraj navedena sodnika sta bila na mesto sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) prav tako imenovana na predlog KRS, oblikovanega v skladu s postopkom, opredeljenim z določbami novele z dne 8. decembra 2017.
- 5 Predloga sodnikovega zagovornika za ugotovitev obstoja pogojev iz člena 29(5) u.S.N. ter za izvedbo preizkusa, ali sodnika Z.B. in A.S. izpolnjujeta zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, sta bili zavrjena s sklepoma Prezes Sądu Najwyższego (predsednik vrhovnega sodišča), ki vodi Izba Odpowiedzialności Zawodowej (oddelek za poklicno odgovornost), z dne 16. marca 2023, in sicer z obrazložitvijo, da se v tako imenovanih testnih zadevah (to je, zadevah v zvezi z izvedbo preizkusa, ali sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti) postopek preverjanja, ali sodniki, ki so bili izžrebani v senat, izpolnjujejo zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, ne uporabi.
- 6 Sodnik poročevalec je glede na navedeno vložil predlog za izločitev sodnikov Z.B. in A.S. iz odločanja v postopku za izvedbo preizkusa, ali sodnica Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) A. K. v postopku, ki se v okviru Izba Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego (oddelek za poklicno odgovornost vrhovnega sodišča) zoper sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) X.Y. vodi v zvezi z dovoljenjem za to, da se zoper njega začne kazenski pregon, izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti. V predlogu je bilo navedeno, da ga ne bi smel obravnavati senat, v katerem bi sodeloval kateri koli sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki je bil na to mesto imenovan v nepravilnem postopku imenovanja, ki je bil uveden z novelo z dne 8. decembra 2017.

- 7 Vendar je bil ta predlog s sklepom Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) z dne 14. decembra 2023 zavržen kot nedopusten. Ta sklep je izdal sodnik posameznik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki je bil na ta položaj prav tako imenovan v nepravilnem postopku imenovanja, ki je bil uveden z novelo z dne 8. decembra 2017.

Kratka obrazložitev predloga

- 8 Navedena vprašanja za predhodno odločanje je predložil sodnik posameznik, čeprav je bil določen veččlanski razpravni senat (sestavljeno iz petih sodnikov Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče)). Vendar Sodišče dopušča, da vprašanje predloži eden od članov veččlanskega razpravnega senata (sodbe z dne 19. novembra 2019, A. K. in drugi (neodvisnost disciplinskega senata vrhovnega sodišča) (C-585/18, C-624/18 in C-625/18, EU:C:2019:982, točke od 42 do 44), z dne 29. marca 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, točke 66, 70 in 71). Poleg tega je po sodbi z dne 21. decembra 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (nadaljnje opravljanje sodniške funkcije) (C-718/21, EU:C:2023:1015) vprašljivo, ali bi Sodišče za dopusten štelo predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki bi ga vložilo sodišče v sestavi, v kateri bi sodelovali sodniki, glede katerih je Sodišče ugotovilo, da sodišče, v katerem odloča kateri od njih, ni sodišče v smislu prava Unije.
- 9 Ni normativno utemeljenih razlogov za to, da se pravo Unije ne bi uporabilo v zadevah iz člena 29(5) u.S.N. (*lege non distinguente nec nostrum est distinguere*), *a fortiori*, ker je njihov predmet pravilnost oblikovanja senata, ki odloča v zadevi v glavni stvari, za odločanje o kateri je bil določen sodnik, v zvezi s katerim je bil začeta ta postopek. Sodišče je v sodni praksi poudarilo, da je odgovor na vprašanje za predhodno odločanje lahko nujen za to, da se predložitvenim sodiščem lahko poda razlaga prava Unije, ki bi jim omogočila sprejeti odločitev o procesnih vprašanjih nacionalnega prava, preden lahko vsebinsko odločijo o sporih, ki so jim predloženi. Zadeva v zvezi s preizkusom, ali sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) izpolnjuje zahteve po neodvisnosti in nepristranskosti, je neposredno povezana z zadevo v glavni stvari (ki se v tem primeru nanaša na dovoljenje za začetek kazenskega pregona zoper sodnika) in pomeni njeno fazo (ki je bila sprožena z ustreznim predlogom upravičene stranke). Zato se vprašanja za predhodno odločanje nanašajo na razlago določb prava Unije in pa učinke, ki jih imajo – zlasti glede na primarnost prava Unije – za zakonitost sestave sodnih senatov, ki odločajo o zadevah v glavni stvari.
- 10 Težava je v tem, da je bil postopek iz člena 29, odstavek 5 in naslednji, u.S.N. zasnovan tako, da sodniki Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki so bili na to mesto imenovani v nepravilnem postopku imenovanja, niso po samem pravu izključeni iz senatov, ki odločajo v tovrstnih zadevah. Sodniki Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki so bili na to mesto imenovani po uveljavitvi novele z dne 8. decembra 2017, ne priznavajo sodne prakse Sodišča in Evropskega sodišča za človekove pravice, v kateri je bilo potrjeno, da je postopek, po katerem so bili imenovani,

nepravilen, in sicer do te stopnje, da zaradi tega ne izpolnjujejo zahtev po ustanovljenosti z zakonom, neodvisnosti in nepristranskosti. Sodniki v bistvu odločajo v lastni zadevi, kar je v nasprotju z načelom *nemo iudex in causa sua*.

- 11 Izpostaviti je treba tudi, da ima stranka, ki trdi, da v zvezi s sodnikom niso izpolnjene zahteve po ustanovljenosti z zakonom (v skladu z ustavo Republike Poljske), nepristranskosti in neodvisnosti, na nacionalni ravni omejene možnosti za vložitev predloga za izločitev sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki je v postopku imenovanja sodeloval na predlog novooblikovanega KRS. Za obravnavo predlogov ali izjav v zvezi z izločitvijo sodnika, v okviru katerih se zatrjuje, da sodišče oziroma sodnik nista neodvisna, je namreč pristojen Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (oddelek za izredni nadzor in javne zadeve). Poleg tega se tak predlog ne obravnava, če se nanaša na ugotavljanje ali presojo zakonitosti imenovanja sodnika ali podlage, na osnovi katere opravlja sodniško funkcijo. Nazadnje, Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (oddelek za izredni nadzor in javne zadeve) je pristojen tudi za obravnavo tožb za ugotovitev nezakonitosti pravnomočne sodne odločbe, če očitok nezakonitosti temelji na trditvi o neustreznosti statusa osebe, imenovane na sodniško mesto, ki je izdala odločbo v zadevi.
- 12 Možnost zainteresirane stranke, da vloži predlog za ugotavljanje, ali zadevni sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, je bila kot pravica znatno omejena, saj je nacionalni zakonodajalec izključil možnost izpodbijanja odločbe, ki je bila izdana ob udeležbi takega sodnika, in možnost, da se neobstoj njegove neodvisnosti in nepristranskosti utemeljuje zgolj na podlagi okoliščin njegovega imenovanja. Še več, to, da se v predlogu navedejo okoliščine v zvezi z ravnanjem zadevnega sodnika po njegovem imenovanju, sicer ni podlaga za zavrnitev tega predloga, toda če na podlagi tako navedenih okoliščin ni mogoče ugotoviti, da sodnik ni neodvisen in nepristranski, se predlog vsekakor zavrne, in sicer tudi v primeru, če je bil tak sodnik imenovan v (z bistvenega vidika) nepravilnem postopku imenovanja.
- 13 Poleg tega je bil omejen obseg zadev, v katerih je mogoče vložiti takšen predlog. Poljski zakonodajalec je predpostavil, da sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) (po imenovanju v postopku, v katerem je sodeloval novooblikovani KRS) vselej izpolnjuje pogoj ustanovljenosti z zakonom. Zaradi konstrukcije, iz katere izhaja nacionalni zakonodajalec, se tako pojavljajo številne težave, ne le na ravni formalne, temveč predvsem na ravni zdravorazumske (obče) logike. Izpolnitev v obravnavani zadevi pogoja, da je sodišče ustanovljeno z zakonom, je namreč bistvenega pomena.
- 14 Potrebno je torej, da Sodišče poda mnenje o postavljenih vprašanjih, saj gre pri pravnem institutu iz člena 29, odstavek 5 in naslednji, u.S.N. za hibridno zakonodajno rešitev, katere namen je dejanska legalizacija sodnikov, ki so bili z vidika atributov sodnika v obliki ustanovljenosti z zakonom, neodvisnosti in nepristranskosti imenovani nepravilno.

- 15 Po drugi strani pa se lahko izkaže, da je v okviru položaja v državi, v katerem je stabilnost sodstva zelo omajana, oblikovanje – kot v obravnavani zadevi – takega senata petih sodnikov, ki bi v celoti izpolnjeval zahteve prava Unije, Konvencije in ustave, nemogoče ali vsaj znatno oteženo in dolgotrajno, zaradi česar pa bi lahko prišlo do tega, da bi bila pravica stranke, da se zadeva obravnava v razumnem roku, ki je zagotovljena s pravom Unije (člen 47, drugi odstavek, Listine), Konvencijo (člen 6(1) EKČP) in nacionalnim pravom (člen 45(1) poljske ustave), zgolj iluzorna. V takem položaju je treba preudariti, ali bi moralo nacionalno sodišče – ob upoštevanju pragmatičnih in aritmetičnih preudarkov ter potrebe po tem, da se v končni fazi izberejo manj negativne posledice – vendarle odločiti o predlogu za izvedbo preizkusa, ali sodnik Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) izpolnjuje zahtevi po neodvisnosti in nepristranskosti, če glede večine (treh od petih) članov senata problem neobstoja atributov sodne oblasti ni podan. Opozoriti je treba, da v tej zadevi sodišče na prvi stopnji odloča v petčlanskem senatu, na drugi stopnji pa v sedemčlanskem, medtem ko v glavni zadevi (to je, v zadevi v zvezi z dovoljenjem za začetek kazenskega pregona zoper sodnika) na prvi stopnji odloča sodnik posameznik, na drugi stopnji pa tričlanski senat. V takem primeru se glasovi sodnikov, ki so bili na mesto sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) imenovani nepravilno, seveda ne bi smeli upoštevati. Nacionalni zakonodajalec je pri odločitvi, da v tovrstnih zadevah sodišče odloča v petčlanskem in sedemčlanskem senatu, upošteval le politične cilje (legalizacija nepravilno imenovanih sodnikov), in ne cilje v interesu pravosodja. To, da bi se sodnik v okviru senata, ki je bil oblikovan nepravilno, vzdržal sodelovanja pri odločanju, pa bi pravzaprav pomenilo uklonitev brezpravju.
- 16 Glede na navedeno je nujno, da Sodišče odgovori na vprašanje, kako naj – z vidika prava Unije in njegove razlage – ravna sodnik države članice, če je bil imenovan v nepravilno oblikovan razpravni senat in je izčrpal možnosti, ki jih ima po nacionalnem pravu za dosego pravičnega oblikovanja senata.
- 17 Predložitevno sodišče ob sklicevanju na sodno prakso Sodišča in ESČP poudarja, da ima v primeru, v katerem se izkaže, da je v skladu z nacionalno določbo za obravnavo spora lahko pristojen le organ, ki ne izpolnjuje zahtev po neodvisnosti ali nepristranskosti, določenih v pravu Unije, zlasti v členu 47 Listine, drug organ, pri katerem je tak spor sprožen, obveznost, da zaradi zagotovitve učinkovitega sodnega varstva v smislu člena 47 Listine in v skladu z načelom lojalnega sodelovanja iz člena 4(3) PEU, te določbe nacionalnega prava ne uporabi, da bi spor lahko obravnavalo sodišče, ki izpolnjuje te zahteve in ki bi bilo pristojno za obravnavo zadeve, če to ne bi bilo preprečeno z zadevno določbo. Če se torej izkaže, da je odločbo izdal organ, ki ni neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče v smislu prava Unije, se v takem primeru ne bo mogoče učinkovito sklicevati na noben preudarek, ki bi izhajal iz načela pravne varnosti. Zato je omejitev, ki jo je nacionalni zakonodajalec določil v členu 29, odstavek 5 in naslednji, u.S.N. in na podlagi katere se preizkus obstoja atributov sodnika lahko izvede le v obsegu, ki se nanaša na izpolnjevanje zahtev po neodvisnosti in nepristranskosti, s čimer je v bistvu izključeno preverjanje izpolnitve pogoja ustanovitvenosti z zakonom, v nasprotju s členom 47 Listine in členom 6(1) EKČP

ter členom 45 poljske ustave. Javnopravni status takih sodnikov kot državnih funkcionarjev, ki je nesporen, je treba torej razlikovati od tega, ali izpolnjujejo sodniške atribute, kot so ustanovljenost (v okviru poljskega prava) na podlagi z ustavo skladnega zakona, neodvisnost in nepristranskost.

- 18 Na tem mestu je treba opozoriti, da je poljski zakonodajalec 13. januarja 2023 sprejel ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (zakon o spremembi zakona o vrhovnem sodišču in nekaterih drugih zakonov), v katerem je dopuščena možnost, da se preveri tudi izpolnjevanje tega pogoja; vendar je predsednik Republike Poljske ta zakon za presojo njegove skladnosti z ustavo Republike Poljske predložil Trybunał Konstytucyjny (ustavno sodišče), ki je v sodbi z dne 11. decembra 2023, Kp 1/23, ugotovilo, da zakon ni v skladu z ustavo.
- 19 Sistemska značilnost sodstva je pravica do pristojnega sodišča, ki zajema pojem sodišča, ki je pristojno za obravnavo zadeve na podlagi svoje krajevne, stvarne in funkcionalne pristojnosti ter ki odloča v pravilni sestavi in v skladu s svojimi pristojnostmi. Pristojno sodišče je sodišče, ustrezno sestavljeno iz sodnikov, ki so na podlagi zakona upravičeni odločati v danem sodišču, na dani stopnji in v dani zadevi, to je, ki imajo ustrezno upravičenje za izvajanje sodne oblasti v konkretni zadevi.
- 20 Postopek imenovanja sodnikov je po definiciji del pojma ustanovitve sodišča z zakonom v smislu člena 6(1) EKČP in člena 47 Listine. Med pravilnostjo imenovanja sodnika in presojo, ali se sodišče lahko šteje za neodvisno v smislu člena 6(1) EKČP in člena 47 Listine, je tesna povezava, saj vsaka od teh zahtev temelji na potrebi po ohranjanju zaupanja javnosti v sodstvo in zagotavljanju njegove neodvisnosti od drugih vej oblasti. Pravica do z zakonom ustanovljenega sodišča je samostojna pravica iz člena 6(1) EKČP, pri čemer se poudarja tesna povezava med to pravico ter jamstvoma neodvisnosti in nepristranskosti. Pri preizkusu, ali je izpolnjena zahteva, da je sodišče ustanovljeno z zakonom, gre za ugotavljanje, ali je domnevna nepravilnost v dani zadevi tako resna, da so zaradi nje spodkopana zgoraj navedena temeljna načela in ogrožena neodvisnost zadevnega sodišča.
- 21 Sodišče je v sodbi A.K. ugotovilo, da je treba člen 47 Listine razlagati tako, da nasprotuje temu, da bi lahko spori o uporabi prava Unije spadali v izključno pristojnost organa, ki ni neodvisno in nepristransko sodišče v smislu te določbe. V okviru izvajanja navedene sodbe Sodišča je sestava združenih oddelkov – civilnega oddelka, kazenskega oddelka ter oddelka za delovno pravo in pravo socialne varnosti – Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) v resoluciji z dne 23. januarja, 2020 BSA 1-4110-1/20, pojasnila, da je neskladnost sestave sodišča s pravom, katere posledica je neveljavnost postopka, podana tudi v primeru, v katerem je v sestavi sodišča oseba, ki je bila na mesto sodnika Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) imenovana na predlog KRS, oblikovanega po postopku, opredeljenem z določbami novele z dne 8. decembra 2017. Ta resolucija je pridobila status pravnega načela. Predložitveno sodišče poudarja, da te resolucije

ne more omajati sodba Trybunał Konstytucyjny (ustavno sodišče) z dne 20. aprila 2020, v kateri je bila ta resolucija razglašena za neustavno. Navedena sodba namreč presega ustavne pristojnosti tega sodišča, poleg tega pa je bil v senatu, v katerem je Trybunał Konstytucyjny (ustavno sodišče) to sodbo izdalo, tudi sodnik M.M., za katerega je ESČP ugotovilo, da je bilo njegovo sodelovanje v senatu odločilno za obstoj kršitve pravice do z zakonom ustanovljenega sodišča (sodba z dne 7. maja 2021, št. 4907/18, Xero Flor Sp. z o.o. s sedežem na Poljskem proti Poljski).

- 22 Kar zadeva pogoj ustanovljenosti z zakonom je treba ugotoviti, da v skladu s poljsko ustavo sodnike na predlog KRS imenuje predsednik republike. Vendar pa s predsednikovim aktom o imenovanju nepravilnosti v postopku imenovanja ni mogoče odpraviti tako, da bi se razpravni senati, v katerih sodeluje tako imenovani sodnik, lahko šteli za neodvisno, nepristransko sodišče in z zakonom ustanovljeno sodišče v smislu ustave (člen 45(1) poljske ustave), Konvencije (člen 6(1) EKČP) in prava Unije (člen 47 Listine).
- 23 Predložitveno sodišče se sklicuje na in opisuje evropske standarde o atributih sodnika, zajete v Načelih Organizacije združenih narodov o neodvisnosti sodstva, ki so bila potrjena z resolucijama Generalne skupščine št. 40/32 z dne 29. novembra 1985 in št. 40/146 z dne 13. decembra 1985, ter v Evropski listini o statusu sodnikov z dni od 8. do 10. julija 1998.
- 24 Predložitveno sodišče razloži genezo organa, kakršen je KRS, in njegove naloge ter pojasni, kako so spremembe, izvedene leta 2018, vplivale na to, da je posledica udeležbe tega organa v njegovi novi obliki nepravilnost postopka imenovanja sodnikov. Zaradi te nepravilnosti sodišče, v sestavi katerega so sodniki, imenovani po takem postopku, ne izpolnjuje zahtev pristojnega sodišča v smislu člena 45(1) ustave Republike Poljske in z zakonom ustanovljenega sodišča v smislu člena 6(1) Konvencije in člena 47 Listine, zaradi česar že brez nadaljnjega preudarjanja ne more izpolnjevati atributov neodvisnosti in nepristranskosti v pomenu, ki izhaja iz navedenih določb.
- 25 Predložitveno sodišče poudarja, da take nepravilnosti nikakor ni mogoče odpraviti tako, da se sodišče, ki v konkretni zadevi obravnava ugovor neveljavnosti postopka, omeji zgolj na pogoja nepristranskosti in neodvisnosti, saj sodišče ni pristojno za to, da nadomešča KRS in posledično opravi presojo, ali bi bil sodnik, imenovan v nepravilnem postopku, na to sodniško mesto vseeno imenovan tudi ob hipotetični predpostavki, da KRS ne bi bil nepravilno oblikovan ustavni organ. Čeprav predsednikov akt o imenovanju na sodniško mesto ni predmet sodnega nadzora, tudi glede na okoliščino, da je predsednik republike podpisal zakon o preoblikovanju KRS, ki je bil očitno v nasprotju z ustavo in dotlej nesporno voljo ustavodajalca, ter glede na – kot je poudarilo Evropsko sodišče za človekove pravice – njegov očitno omalovažujoč odnos do načela pravne države pri, med drugim, imenovanju sodnikov v Izba Cywilna (civilni oddelek) Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) leta 2018 ni mogoče šteti, da sodniki, ki jih je tako imenoval predsednik republike, izpolnjujejo attribute neodvisnega in nepristranskega ter z

zakonom predhodno ustanovljenega sodišča, ki izhajajo iz ustave, Konvencije in prava Unije.

DELOVNI DOKUMENT